

АПОЛИТИЧНА МОЋ ВЕРСКИХ МЕДИЈА У СРБИЈИ

Сажетак: Закон о радиодифузији Републике Србије усвојен 2002. године омогућио је верским заједницама оснивање електронских медија, али уз изричиту забрану емитовања политичких садржаја. На први поглед, то ограничава њихову област и моћ деловања али верски медији делују дугорочно на своју публику.

Први православни радио у тада заједничкој држави Србије и Црне Горе био је Радио Светигора са Цетиња, основан 1998. године, а међу првима у Србији био је Радио Глас – Ниш.

Католички Радио Марија је започео деловање у Србији 2003. године у Новом Саду, да би се затим проширио на Суботицу, Београд, а од 2012. године и на југ Србије – Ниш и Лесковац.

Дилему сваког медија између два начина конципирања програма, функционалног (комерцијалног) и едукативног, верски радио разрешава на начин британског Би-Би-Сија (BBC) и његовог строгог правила: „Ми не емитујемо оно што публика жели, него оно што публика **треба** да жели!“.

То намеће моралну одговорност као суштину деловања свих медија.

Кључне речи: религија, медији, публика, програм, одговорност

Закон о радиодифузији усвојен 18. јула 2002. године у Народној скупштини Републике Србије предвидео је могућност оснивања радио и телевизијских станица цивилног сектора. То је први закон у историји наше земље који у целини регулише радиодифузију. Његово усвајање било је неопходно због дивљег медијског тржишта које се формирало на простору Републике Србије током деведесетих година XX века. Демократске промене омогућиле су и регулацију радиодифузије, у складу са искуствима других европских земаља. Парадокс је да је већина земаља Старог континента увела ред у ову област баш у време бујања емитера без дозволе на територији Савезне Републике Југославије, односно Србије и Црне Горе.

Анархичност односа у области радиодифузије код нас, у највећој мери одсликава констатација Агенције за истраживање медија и односа с јавношћу из 2001. године да је број радио и телевизијских станица код нас немогуће тачно утврдити. Претпоставка о постојању између 1100 и 1200 електронских медија није могла бити потврђена без неке врсте пописа, али је то био тежак

и на моменте Сизифов посао. Емитери нису желели да буду идентификовани, првенствено да би избегли било каква плаћања, тако да их је тек јавни позив Републичке радиодифузне агенције Србије ради расписивања конкурса за доделу дозвола за фреквенције, приморао на сарадњу.

Агенција за истраживање медија и односа с јавношћу упутила је циркуларно писмо на 1.119 адреса¹ 2002. године и то оних до којих се успело доћи. За неке је било немогуће установити чак ни одакле емитују програм, по признању локалних самоуправа у Србији. Међутим, иако су неке радио и телевизијске станице емитовале програм из неадекватних услова, приватних кућа и станова – често недовршених, мора се признати да су уз све мане, поједине одиграле значајну улогу у демократизацији медијског извештавања. То је нарочито дошло до изражаја у некој врсти политичког вакуума између локалних избора 17. новембра 1997. и председничких 24. септембра 2000. године. Наиме, после крађе гласова у другом кругу избора за локалне органе власти у Србији, у Нишу су започели свакодневни грађански протести који су се проширили на Београд и друге градове у којима је била ускраћена победа Коалицији Заједно. Протесте су започели и студенти и тек је долазак специјалног изасланика ОЕБС-а Фелипеа Гонзалеса у Београд 11. фебруара 1997. године довео до признавања победе опозиције доношењем лекс специјалиса.

Међутим, државни медији, првенствено Радио телевизија Србије, започели су неку врсту пропагандног рата против градова и општина у којима више није била на власти Социјалистичка партија Србије већ Коалиција Заједно. У таквим условима, тешким за морал новинарске професије, мали нерегистровани медији често су били професионалнији од јавног сервиса – РТС-а, а ни наш најстарији дневни лист – *Политика*, није се одликовао објективношћу. Али, ова слобода брзо се претворила у медијску анархију, а Маова кинеска доктрина „Нека цвета хиљаду цветова“ почела је да даје све више „корова“ у радиодифузији Србије. Стручњаци за телекомуникације сматрају да наше природно-техничке могућности обезбеђују функционисање око 400 радио-телевизијских емитера, а било их је три пута више. Због тога је квалитет програма често био испод свих стандарда, нека врста породичне мануфактуре „уз малу помоћ пријатеља“.

Ово мало подсећање на Србију која је по броју медија у односу на територију и број становника била европски рекордер на прелазу из претходног у овај век, заправо је и објашњење због чега је написан и усвојен Закон о радиодифузији. Он није истог тренутка регулисао комплетан систем медија у нашој земљи, али је омогућио кретање у том правцу. Поставио је темеље за оснивање независног регулаторног тела, Републичке радиодифузне агенције (РРА), са Саветом агенције као највишим органом. Његова улога је од кључног значаја за доношење Стратегије развоја радиодифузије, што се и догодило 2011. године. Крајем септембра те године усвојена је „Стратегија развоја система јавног ин-

¹ Агенција за истраживање медија и односа с јавношћу: „Водич кроз медије Југославије“, Београд, 2002. IX

формисања у Републици Србији до 2016. године“. Критичари замерају што је за њено усвајање заслужна Влада, а не Скупштина Србије, што није без основа, јер демократија и те како зависи од процедуре, а ово је нешто што превазилази пуку форму. Заправо, парламент би Стратегији дао већи значај него што га она има као документ усвојен од Владе. То јој умањује објективност, али и маневарски простор за будућност развоја система медија.

Један од „камена спотицања“ је опредељење Владе за оснивање регионалних јавних сервиса, око чега су подељени и сами медијски посленици. Експерти и новинарска удружења су против ове могућности, јер на нивоу градова и општина воде ка одустајању од власничке трансформације. Локалне самоуправе добијају прилику да оснивају своје сервисе информисања, што неминовно води ка политичкој контроли. При томе, иако Стратегија предвиђа постојање шест регионалних јавних сервиса у Србији, ван покрајине Војводине, ствар се додатно компликује тиме што и неки мањи градови и општине покушавају да оснују или задрже постојеће радио-телевизијске станице у својој надлежности. Иако представља значајан корак напред, без конкретизације стратешких опредељења Србије у свим сферама, те и дигитализацији медија, прети нам опасност да у 2016. годину уђемо са нереализованим одредбама Стратегије развоја система јавног информисања.

Када је реч о регионалним емитерима, треба споменути да је један формирала и Архиепископија београдско-карловачка са седиштем у Београду: Радио Слово љубве. То није у складу са Законом о радиодифузији који „не омогућава давање дозвола станицама цивилног сектора на регионалном нивоу“.² Међутим, верским медијима треба признати да нису ни покушали да искористе политичку нестабилност Југославије и Србије и правне недоречености и празнине, те формирају своје медије. Тек након усвајања Закона о радиодифузији 2002. године који је предвидео могућност оснивања радио и телевизијских станица цивилног сектора, православни и католички хришћани у Србији почели су да размишљају о оснивању електронских медија за потребе својих верника. До тада су искључиво издавали новине и часописе посвећене религиозним темама.

Изузетак је Радио Светигора са Цетиња, која је основан 1998. године, у складу са законима Републике Црне Горе. Неколико година он је био једини православни медиј на простору тада заједничке државе СР Југославије, касније Србије и Црне Горе. Од дана оснивања 25. фебруара, одлуком Епархијског управног одбора Митрополије црногорско-приморске, требало је да протекне неколико месеци припреме пре почетка емитовања програма на Духове – 7. јуна 1998. године. Тог дана Његова светост патријарх српски господин Павле благословио је рад Радио Светигоре који је до Божића емитовао трочасовни експериментални, да би тек тада прешао на редовни шестосатни програм. Историјске околности учиниле су да и духовници реагују попут професионалних новинара: бомбардовање Србије започето од НАТО пакта 24. марта 1999. годи-

² Раде Вељановски, *Медијски систем Србије*, Чигоја штампа, Београд, 2012. стр. 117.

не условило је да се уз благослов митрополита црногорско-приморског Амфилохија истог дана пређе на двадесетчетворочасовни програм.

На примеру ове прве православне радио-станице на српском језику може се пратити и ширење доступности слушаоцима, коришћењем технологије. Радио Светигора је од оснивања 1998. до 27. децембра 2001. године емитовао програм на две фреквенције. Затим је прешао на коришћење тринаест фреквенција и тако је проширио чујност на подручје целе Црне Горе. Дан уочи празника Ваведена Пресвете Богородице 3. децембра 2004. године, програм првог радија Српске православне цркве постао је доступан и преко интернета, чиме су прекорачене све државне границе, а Радио Светигора омогућио слушаност свог програма широм планете, у целом маклуановском „глобалном селу“.

Овим путем ишле су и радио-станице верских заједница у Србији, православне и католичке. Оне су фреквенције за емитовање програма добиле на конкурсима, у складу са Законом о радиодифузији, чија најновија решења не помињу невладине организације и удружења грађана, већ само удружења. По том основу формирано је 16 радио-станица религијских заједница. Пет дозвола, искључиво за локални програм, добила је Католичка црква у Србији, а једанаест Српска православна црква. Основана је и једна телевизија, ТВ Беседа Православне епархије бачке са седиштем у Новом Саду. Друге конфесије за сада немају своје електронске медије у Србији.

Иако су оне некомерцијални медији, са изричитом забраном емитовања политичких садржаја, њихова моћ и утицај не могу се занемарити. Напротив, они лагано повећавају своју слушаност, што је циљ сваког медија и ту нема спорних момената. Међутим, са дозволом добијеном од РРА за емитовање програма на локалном нивоу, ове радио-станице чине корак више и удружују се у креирању и емитовању заједничког програма, чиме превазилазе оквире законских могућности. То је иначе традиција католичког радија који се у Србији емитује под истим именом Радио Марија као и пољски национални програм. Уз већ поменути регионални искорак Радија Слово љубве, чињенице непобитно показују да мали верски радио полако прераста у неку врсту мреже која би могла да буде пандан Јавном сервису Србије. То не треба унапред осуђивати, без анализе програмских садржаја, али је неопходно да се законски регулише. У супротном, прети опасност од повратка на анархију у медијима пре усвајања Закона о радиодифузији.

Радио Марија је започела деловање у Србији 2003. године у Новом Саду. Она је део светске мреже која обухвата више од шездесет земаља на пет континената. У креирању програма овог верског медија учествује око 400 професионалних сарадника и 18.000 волонтера. Сви они заједно чине једну огромну редакцију под именом „Светска породица Радио Марије“ (World Family of Radio Maria). Опште карактеристике програма су свуда у свету исте: заједничка молитва, преноси светих миса, веронаука и разговори уживо.

На исти начин организован је и рад у Србији. Редакција у Новом Саду има мали број запослених и много волонтера који помажу у реализацији програма. У Суботици је 2006. године отворен мањи подручни студио, а прави

продукцијски студио у Београду 2011. године. Ширење испостава јединствене Радио Марије Србије настављено је ка југу земље, тако да је дозвола за коришћење фреквенције 102,7 MHz из Ниша издата од РАТЕЛ-а 25. јуна 2012. а истог дана и дозвола за емитовање програма од РРА. Како мала католичка заједница постоји и у Лесковцу, програм се повремено емитује и из тог града, али углавном је реч о преносу светих миса из тамошње цркве.

Мисија Радио Марије је превасходно верске природе: ширење „Радосне вести Еванђеља Исуса Христа“ путем радио-таласа. Из тога проистиче и дубока етичка одговорност, како у емитованом програмском садржају, тако и у самој организацији овог медија: подстиче се волонтерски рад, подржава друштвени и културни развој заједнице, а кроз унапређење вредности – етичких, друштвених, културних и религиозних, тежи се побољшању заједничког живота свих људи.

Природно, Радио Марија првенствено шири вести о специфичним верским и духовним догађајима, штити хришћанску (кршћанску) културну баштину и подстиче духовно стваралаштво. Али истовремено шири и поспешује дух екуменизма и међурелигијског дијалога, дух толеранције и суживота различитих вера, нација и раса. Пример из Ниша сведочи да ово нису само племените намере, већ стварност: Радио Марија из Ниша преузима током дана по неколико сати програма православног Радија епархије нишке Глас.

Жупник католичке цркве Пресветог срца Исусова, фра Нико Јосић³ објашњава како је до тога дошло: „Програм Радио Марије се емитује из Новог Сада на мађарском и хрватском, односно српском језику. Ова два језика се наизменично смењују на сваких 12 сати. Ако је програм започео у понедељак на мађарском, у уторак ће почети на хрватском и тако до краја седмице. Нова технологија нам омогућава да у том јединственом програму који сви заједнички припремамо и реализујемо, за подручје Ниша и Лесковца искључимо емисије на мађарском и емитујемо музичке садржаје, наше емисије и барем два сата дневно преносимо православни Радио Глас, уз њихову дозволу, на обострану корист“.

Ове речи потврђују не само неговање духа екуменизма, него и чињеницу да је програм Радио Марије организован као нека врста верског медијског (јавног) сервиса за Србију. Централни студио налази се у Новом Саду, а радио-испоставе односно филијале, како их називају запослени и волонтери, у Суботици, Београду и Нишу, укључују се да би емитовали програм за цело подручје Србије или ужу територију на којој се налазе. Православне радио-станице, упркос својој бројности, још нису успоставиле такав вид сарадње, иако су техничке могућности за то одавно присутне. У пракси, то значи да слушаоци Радио Марије у Србији прате исти или сличан програм овог католичког радија на мађарском и хрватском/српском језику на различитим фреквенцијама:

³ Нико Јосић, *Интервју за дописништво Радио Београда у Нишу*, 02.06.2013. године.

Зона	Фреквенција
Лесковац	107,4 MHz
Ниш	102,7 MHz
Нови Сад	90,0 MHz
Планиште	107,8 MHz
Сомбор	95,7 MHz
Суботица	90,7 MHz
Врдник	88,4 MHz
Кабловске телевизије, Диги ТВ Интелсат	10-12 1,0°W, 12 687 MHz

Табела 1. Фреквенције на којима се може слушати Радио Марија у Србији

Закон о радиодифузији⁴ Републике Србије, усвојен у Народној скупштини 19. јула 2002. године омогућио је верским заједницама оснивање радио и телевизијских станица, али уз изричиту забрану емитовања политичких садржаја. То се односи и на цивилни сектор, односно удружења грађана и невладине организације.

У Радио Марији Србије то се у потпуности поштује, тако да је програмски садржај испуњен вестима верског садржаја из живота Католичке цркве, како на општем плану (универзална црква) – вести из света, тако и на локалном – вести из Србије и локалне заједнице. Из Ниша се најчешће преносе свете мисе и различите побожности (мољење крунице, пут крижа и друго) и медитације, али и теолошка разматрања. Такође се уз вести говори и о свецима који се празнују тога дана у години, читају пригодни одломци из јеванђеља, а комбинују се снимљене емисије и прилози са директним укључењима. За све ово неопходна је координација са централним студиом Радио Марије Србије у Новом Саду, а занимљиво је да у Нишу нема професионално запослених новинара или тон-мајстора или монтажера: све послове обавља сам жупник, старешина католичке цркве фра Нико Јосић. Једном недељно он служи мису у Лесковцу, али са собом носи и сву неопходну техничку опрему како би омогућио директан пренос преко таласа Радио Марије.

Света католичка црква (*Sancta Catholica Ecclesia*) са своја 23 обреда од којих је римски најраспрострањенији, преданошћу својих свештеника озбиљно угрожава опстанак новинарске професије! Наравно, то је могуће само док се емитују искључиво верски садржаји, али су професионалци неопходни за све друге садржаје и њихову жанровску обраду. Дobar пример за то јесте Радио епархије нишке Глас, православни медиј у коме малу редакцију чине професионални новинари, тон-мајстори и монтажери који уз верску едукацију одлично познају и савремени информационо-технолошки свет, његове могућности и развој неопходан да се иде у корак с временом, баш зато што се претендује на

⁴ „Закон о радиодифузији“, Службени гласник Републике Србије, бр. 42/02 од 19. јула 2002. године. Члан 95 односи се на оснивање радио-станица цивилног сектора. Измене и допуне објављене су у бројевима 97/04, 76/05, 62/06 и 85/06.

вечност и истину, увек и свуда. То неминовно повлачи за собом и питање новинарске етике и одговорности⁵, за новинаре верских медија у још и већој мери него за све остале.⁶

Тиме су се руководили и оснивачи поменутог православног Радија епархије нишке Глас, у чијем оснивачком акту пише: „На основу члана 43 Закона о црквама и верским заједницама, а на основу члана бр. 95 Закона о радиодифузији о оснивању радио-станице цивилног сектора епархијски Управни одбор Епархије нишке доноси Одлуку о покретању радио-дифузне делатности у православној Епархији нишкој: Члан 1 – Православна Епархија нишка покреће радио-дифузну делатност у оквиру своје информативне делатности – у даљем тексту Радио Православне епархије нишке Глас“.

Емитовање програма почело је 28. марта 2010. године, на велики хришћански празник Цвети, „Улазак Господа Исуса Христа у Јерусалим“.⁷ И на тај начин, празничним почетком, будућим слушаоцима и целокупној јавности, упућена је јасна порука да ће првенствени задатак ове радио-станице бити мисионарски. Овим поводом у храмовима Српске православне цркве у Нишу дељен је летак⁸ у коме је јасно назначено:

„Браћо и сестре, поштовани суграђани,

Промовисање хришћанских вредности и начина живота, упућивање неупућених у Божанске истине и развијање хришћанског погледа на свет и живот, спадају у област мисије Цркве. То је и разлог постојања овог радија.

Поред тога, наша је обавеза да, као одговорни локални медиј, нашим суграђанима пренесемо све информације и вести, како из наше Епархије, тако и из свих других сфера друштвеног живота, почев од сервисних информација, вести из културе, као и свих других дневних збивања у граду и околини.

Стога Вас позивамо да нам укажете поверење и слушате на фреквенцији 92,00 мегахерца, као и путем интернета на адреси www.radio-glas.org где можете упутити све жеље и критике, у циљу боље сарадње.“

Овај позив слушаоцима да пронађу фреквенцију нове локалне радио-станице, прве верске у Нишу и редовно је слушају, у потпуном је складу са задацима и циљевима постављеним новоформираној редакцији, а предоченим

⁵ *Кодекс новинара Србије – упутства и смернице*, Фондација Конрад Аденауер, Београд, 2008. стр. 10–30.

⁶ Кодекс Удружења новинара Србије (УНС), 2001, Кодекс Независног удружења новинара Србије (НУНС), 2003, Декларација о принципима поступања новинара (Међународна федерација новинара, 1954, 1986), Минхенска декларација о правима и обавезама новинара Европске заједнице (1971), Међународна начела професионалне етике у новинарству (1983) и Општа декларација о правима човека, члан 19. (1948), наведено из Михаило Бјелица, Зоран Јевтовић, „Новинарство у теорији и пракси“, избор текстова и докумената о новинарству и новинарима, Антуријум, Београд, 2005. стр. 260–280.

⁷ „Црквени календар за просту годину 2010“, издање Светог архијерејског синода Српске православне цркве, Београд.

⁸ *Радио Глас*, 92,00 МНz, летак Епархије нишке „Ко има уши нека чује“, Ниш, 2010.

Епархијском управном одбору у Програмском елаборату⁹, у коме се објашњава да Радио Глас има образовно-музички, образовни и забавни карактер.

„Промовисање хришћанских вредности и начина живота, упућивање неупућених у Божанске истине и развијање хришћанског погледа на свет и живот, спадају у област мисије Цркве. То би био и разлог постојања овог радија. Зато је потребно да се, на првом месту обраћа онима који нису 'активни' чланови Цркве и да њих привуче, а да они слушаоци који су већ изграђени у вери пронађу теме и садржаје по свом укусу у програму радија.

У том смислу, неопходна је шароликост и разноликост понуђених програма, а то се нарочито односи на избор музике и музичких жанрова, будући да се програм овог медија више од осамдесет процената заснива управо на музици.

Сасвим неприхватљиво би било да се програм ограничава на искључиво одређену врсту музике, коју би неко могао да сматра за подобну, јер би у том случају могло да дође до тога да и сами верни не слушају програм радија, јер, као што је једном приметио један епископ СПЦ 'и рокери иду у цркву'¹⁰.

Очигледно је да верске радио-станице инсистирају на мисионарском раду, ради чега су и формиране. О овоме је, на примеру анализе шест православних радија, писала уредница једног од њих – Радија Златоусти из Крагујевца, Гордана Јоцић.¹¹

У својој студији Гордана Јоцић анализира шест радио-станица Српске православне цркве: Радио Слово Љубве – Београд, Радио Златоусти – Крагујевац, Радио Источник – Ваљево, Радио Глас – Ниш, Радио Искон – Врање и Радио Светигора – Цетиње. Ради поређења анализира и једну католичку – Радио Марија. Нагласак је на анализи програма.

О мисији у медијима уредница Радија Златоусти пише да постоје два начина конципирања програма:

1. функционалан који нуди слушаоцима и гледаоцима оно што се препоставља да желе да чују или виде (и заправо је комерцијалан) и
2. едукативан којим уредништво намеће одређене теме и на тај начин образује и васпитава слушаоце и гледаоце.

На први поглед, концепт едукативног програма је ближи црквеним медијима, јер је њихова мисија да понуде хришћанске одговоре на вечита питања о смислу људског живота. Али, они морају да воде рачуна и о другим потребама човека као што је информисање о свакодневним стварима, уметнички доживљај у слушању музике, али и задовољство у слушању говорног програма, јер је људско биће истовремено и *homo faber* и *homo ludens*. Медији са слушаоцима не треба да се конфронтирају, већ да их привуку.

Дакле, верске радио-станице морају да изаберу „средњи пут“ у обраћању

⁹ Марјан Ђелић, *Програмски елаборат Радија епархије нишке Глас са примером програмске и музичке шеме*, Ниш, 2010. године.

¹⁰ Исто, стр. 3

¹¹ Гордана Јоцић, „Остваривање мисије цркве кроз програм црквених радио станица“, *Каленић* бр. 5/2010, Крагујевац, стр. 13–15.

слушаоцима кроз своје програме. То значи да је задатак верских медија „за-сађивање помесне цркве“, односно оснаживање Српске православне цркве и Епархије која је оснивач конкретне радио-станице.

Циљна група се обично подразумева, али полазећи од Библије која разлике међу људима не признаје, односно сматра их небитним – „нема мушког и женског, Јеврејина и Јелина“ – сви узрасти, сви полови, све нације су циљна група.¹² Управо ту се отварају широке могућности за дијалог, како унутаррелигијски, тако и међурелигијски и дијалог са лаицима, односно онима који се декларишу као атеисти или су верски неопредељени. Циљ не сме бити прозелитизам нити фундаментализам било које врсте, већ дијалог који води ка повећању узајамне толеранције и учвршћењу моралних норми које су вредносно неоспорне, а на њима почивају све религије, културе и цивилизација као јединствен појам.

С обзиром на то да Закон о радиодифузији предвиђа да је могуће оснивање верских медија искључиво као локалних, они морају водити рачуна о територији на којој се њихов сигнал простире, о особеностима становништва, а пре свега о томе да ли је оно једно или вишенационално, као и које су конфесије заступљене. Оснаживање локалне средине у духу хришћанских вредности мора да буде у духу толеранције према припадницима друге вере, а највеће признање било би уколико би тај медиј пратили и слушаоци других вероисповести, што је на подељеном Балкану најтеже остварљиво. Али, управо то се догађа у јужној Србији, на подручју Ниша и Лесковца.

Ова верска толеранција у пракси – на таласима католичке Радио Марије преноси се програм који припрема и реализује редакција православног Радио Гласа (до краја 2013. године обрнут случај није забележен), потврђује и спремност слушалаца „да се чује и друга страна“, исказана приликом истраживања спроведеног од 1. до 15. октобра 2011. године у Нишу.

Да ли сматрате да би требало да постоје и радио-станице других верских заједница?	Број испитаника	%
Да	291	72,75%
Не	109	27,25%

Табела 2. Да ли сматрате да би требало да постоје и радио-станице других верских заједница?

Анкетирани у нашем истраживању показују завидан ниво толеранције према другим верским заједницама: 291 односно 72,75% је потврдно одговорило на питање: „Да ли сматрате да би требало да постоје и радио-станице других верских заједница?“.

¹² Велибор Петковић, *Програмски концепт, функција и перспектива верског радија – студија случаја: Радио епархије нишке Глас*, мастер рад, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Депарتمان за новинарство, стр. 12 (рад одбрањен 26. децембра 2011. године).

С обзиром на међуверске и међунационалне тензије у Србији и бившој Југославији, започете још крајем осамдесетих година двадесетог века, толеранција у Нишу је на охрабрујуће високом нивоу. Пракса показује да је могуће повезати радио-станице не само у оквиру исте конфесије, већ медији могу да отворе и међурелигијски дијалог. Технолошке могућности омогућиле би формирање неке врсте верског јавног сервиса, а један број испитаних слушалаца већ је спреман за то, што показује и спроведена анкета.

Да ли мислите да је корак ка ширењу циљне групе и стварање неке врсте хришћанског јавног сервиса, паралелног Јавном сервису РТС?	Број испитаника	%
Да, то би окупило вернике, али и многе друге ако се прошири спектар тема на том радију	172	43,0%
Не, то је превелики захват и радио не може тако да привуче публику	111	27,75%
Не знам	117	29,25%

Табела 3. Да ли мислите да је корак ка ширењу циљне групе и стварање неке врсте хришћанског јавног сервиса, паралелног Јавном сервису РТС?

Слушаоци, њих 43%, желе стварање једне мреже верских радио-станица, аналогно Јавном сервису Радио телевизије Србије, у скромнијим оквирима. Против је 27,75%, а готово трећина, 29,25% није довољно упућена у ово питање и одговорила је са „не знам“.

Било би интересантно поновити ово истраживање у садашњим, измењеним условима у граду Нишу, где у међувремену делује и католичка Радио Марија. Такође је значајно поставити и питање да ли је могуће реализовати програм који би заједнички припремале различите конфесије: православни и католички хришћани, исламски верници, јудаисти и други. Могућности се проширују ако узмемо у обзир и сасвим остварљиву сарадњу световних и верских медија.

Остаје да се види хоће ли савремена медијска пракса претећи истраживање. У том случају питања би требало усмерити на реакције поводом такве сарадње, биле оне позитивне или негативне. Али, не треба сметнути са ума да и велики светски медији попут британског Би-Би-Сија (BBC), имају строго правило:

„Ми не емитујемо оно што публика жели, него оно што публика **треба** да жели!“¹³ Другим речима, не повлађује се укусу публике, него се она едукује. Тиме се објашњава због чега је у бившој Југославији најгледанији био онај део програма у коме су емитоване домаће серије, квизови, дечје, образовне и документарне емисије – прави медијски Еденски врт. Логично, јер ријалити програми садашњице нису у то време постојали, али не само то, него никоме није ни

¹³ Дивна Вуксановић, *Књига за медије, медији за књигу*, Слио, Београд, 2008, стр. 156.

падало на памет да на тај начин понижава гледаоце. Тиме се поново враћамо етици, како новинара¹⁴, тако и свих оних који учествују у медијској продукцији. Морално одговорни медији су најбоља заштита од злоупотребе њихове моћи.

Литература

- Агенција за истраживање медија и односа с јавношћу. (2002). IX: *Водич кроз медије Југославије*, Београд.
- Bertrand, C.-J. (2007). *Deontologija medija*. Zagreb: Sveučilišna knjižara.
- Бјелица, М. и Јевтовић, З. (2005). *Новинарство у теорији и пракси*. Београд: Антуријум.
- Вељановски, Р. (2012). *Медијски систем Србије*. Београд: Чигоја штампа.
- Вуксановић, Д. (2008). *Књига за медије, медији за књигу*. Београд: Слио.
- Закон о радиодифузији*. (2002). „Службени гласник Републике Србије“, бр. 42/02.
- Јоцић, Г. (2010). „Остваривање мисије цркве кроз програм црквених радио-станица“, *Каленић*, бр. 5, Крагујевац.
- Јосић, Н. (2013). „Интервју за дописништво Радио Београда у Нишу“, 02.06.
- Кодекс новинара Србије – упутства и смернице*. (2008). Београд: Фондација Конрад Аденауер.
- Петковић, В. (2011). *Програмски концепт, функција и перспектива верског радија – студија случаја: Радио епархије нишке Глас*, мастер рад, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Департман за новинарство.
- Ђелић, М. (2010). „Програмски елаборат Радија епархије нишке Глас са примером програмске и музичке шеме“, Ниш.
- Црквени календар за просту годину 2010*“, издање Светог архијерејског синода Српске православне цркве, Београд.

Velibor V. Petković

APOLITICAL POWER OF RELIGIOUS MEDIA IN SERBIA

Summary: The Broadcasting Act of the Republic of Serbia, adopted on 2002, allowed religious communities to establish electronic media, but with an explicit ban on broadcasting political content. At first glance, it limits their field of action and power but religious media work long on their audience.

The first Orthodox radio which worked in a then joint state of Serbia and Montenegro was a Radio Svetigora from Cetinje, founded in 1998 and among the first in Serbia was Radio Glas – Nis.

¹⁴ Claude-Jean Bertrand, *Deontologija medija*, Sveučilišna knjižara, Zagreb, 2007. str. 81–84.

Catholic Radio Maria began operation in Serbia in 2003 in Novi Sad, in order to then spread to Subotica, Belgrade, and since 2012 to the south of Serbia – Nis and Leskovac. The dilemma of every medium between two ways of conceiving the program, functional (commercial) and educational, dismiss on the way of the British BBC and his strict rule: “We do not broadcast what the audience wants, but what the audience **should** want!”

This imposes a moral obligation as the core of activities of the all media.